

СЕКЦІЯ 8 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 364.05

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-6-38>**Весперіс С.З.***кандидат економічних наук, доцент кафедри технологій і управління
Конотопського інституту Сумського державного університету***Самусь Г.І.***кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри технологій і управління
Конотопського інституту Сумського державного університету***Щербина О.В.***старший викладач кафедри технологій і управління
Конотопського інституту Сумського державного університету***Vesperis Svitlana***Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Technology and Management
Konotop Institute of Sumy State University***Samus Hanna***Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Technology and Management
Konotop Institute of Sumy State University***Shcherbyna Olha***Senior Lecturer at Department of Technology and Management
Konotop Institute of Sumy State University*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ

THE FINANCIAL ASPECTS OF SOCIAL PROTECTION FOR MATERNITY IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується проблема фінансового забезпечення соціального захисту матерів, дітей та сімей з дітьми. Визначено, які заходи фінансового характеру доступні для матерів в Україні, а також проведено аналіз розмірів державних фінансових виплат за видами соціальних гарантій. Досліджено структуру доходів сімей із різною кількістю дітей та визначено частку, що припадає на грошову допомогу від держави, у сімейному бюджеті домогосподарств із дітьми. Виявлено, що, хоча розміри окремих видів соціальної допомоги збільшуються пропорційно збільшенню прожиткового мінімуму, загальні обсяги бюджетного фінансування потреб сімей з дітьми скорочуються, що поглиблює проблему бідності, особливо в багатодітних сім'ях. Запропоновані шляхи покращення фінансового забезпечення соціального захисту материнства через запровадження соціального партнерства держави з небюджетними організаціями, а також через розвиток соціального підприємництва.

Ключові слова: фінансове забезпечення, охорона материнства, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна допомога, фінансові виплати.

АННОТАЦИЯ

В статье исследуется проблема финансового обеспечения социальной защиты матерей, детей и семей с детьми. Определено, какие меры финансового характера доступны для матерей в Украине, а также проведен анализ размеров государственных финансовых выплат по видам социальных гарантий.

Исследована структура доходов семей с разным количеством детей и определена доля, приходящаяся на денежную помощь от государства, в семейном бюджете домохозяйств с детьми. Вывявлено, что, хотя размеры отдельных видов социальной помощи увеличиваются пропорционально увеличению прожиточного минимума, общие объемы бюджетного финансирования потребностей семей с детьми сокращаются, что углубляет проблему бедности, особенно в многодетных семьях. Предложены пути улучшения финансового обеспечения социальной защиты материнства путем введения социального партнерства государства с внебюджетными организациями, а также через развитие социального предпринимательства.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, охрана материнства, социальная защита, социальное обеспечение, социальная помощь, финансовые выплаты.

ANNOTATION

Maternity is not a purely demographic category, but it may be the subject of financial research, as the birth of children is always associated with the emergence or increase of financial risks for women (loss or reduction of income during maternity leave, increase in family budget expenditures with the upbringing of children, etc.). In addition, state financial support for maternity can be seen as investing in future labour resources of the country, which explains the importance and necessity of such support. The purpose of the article is to analyze the current level of financial support for social protection for maternity in Ukraine and the formation

of proposals to reduce the dependence of women with children on public financial benefits. During the study, we tried to outline the relationship between the concepts of «maternity protection», «social protection for maternity» and «social support for maternity». Using both general scientific methods of cognition (synthesis, analysis, grouping, deduction) and special methods of economic analysis (grouping table, comparison, graphic analysis), the level and dynamics of financial guarantees provided by current legislation on social protection of families with children in Ukraine were assessed. It has been established that a systemic increase in state social benefits for mothers and children does not solve the problem of poverty, especially for large families. In addition, the total amount of expenditures to finance the main types of assistance provided to mothers (fathers, guardians, adoptive parents) is reduced, and this is not related to improving the quality of life of Ukrainian families. The authors propose specific ways to improve the financial support of social protection for maternity, in particular through the systematization of legislative regulation of financial assistance to families with children and reducing the burden on the state budget through the introduction of social entrepreneurship.

Key words: financial support, protection for maternity, social protection, social support, social assistance, financial payments.

Постановка проблеми. Поняття материнства дуже складне та багатостороннє. Воно включає в себе перш за все ті аспекти, які визначаються державою та суспільством щодо забезпечення оптимального відтворення населення країни, функціонування нормальної сім'ї, економічних інтересів жінок з метою народження та виховання здорових дітей, а в перспективі – повноцінних громадян держави. Проте материнство разом з народженням дитини приносить з собою фінансові ризики для жінок (ризики втрати робочого місця, доходу, кваліфікації) та для родини загалом (ризики нестачі фінансових ресурсів для нормального утримання, виховання, навчання, лікування дітей). І чим більше в родині дітей, тим більші витрати приносить материнство.

Значні втрати трудового потенціалу, які спостерігаються в Україні останні роки, ведуть до збільшення дефіциту трудових ресурсів, стримування темпів інноваційного розвитку економіки. В результаті втрачаються інвестиції, вкладені у формування трудових ресурсів – народження, виховання і освіти майбутніх працівників. У зв'язку з цим постає проблема оцінки достатності фінансового забезпечення соціального захисту материнства як основного інституту природного відтворення людського потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та інструменти соціального захисту населення розглядаються у багатьох наукових працях вітчизняних та іноземних вчених. Зокрема, юридичні та економічні проблеми соціального захисту як одного з основних напрямів соціальної політики держави досліджено С.М. Синичук і В.Я. Бурак [5], О.В. Пожарова [1], А.І. Хомицьким і Р.В. Аверчук [2]; особливості соціального захисту сімей з дітьми узагальнені у працях К.В. Бариченко [3], О. Бурлаки [4] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим не можна не

відзначити, що соціальний захист материнства та сімей з дітьми досліджується у загальному контексті системи соціального страхування в Україні. Вважаємо, що потребує більш глибокого дослідження проблема оцінки ефективності соціального захисту материнства у фінансовому контексті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз сучасного рівня фінансового забезпечення соціального захисту материнства в Україні та формування пропозицій щодо зменшення залежності жінок із дітьми від державних фінансових виплат.

Виклад основного матеріалу. В юридичній практиці України (зокрема законодавстві) немає визначення понять «материнство» або «батьківство». Проте щодо ставлення держави до материнства застосовують три основні терміни: «охорона материнства», «соціальний захист материнства» і «соціальне забезпечення материнства». Різницю між ними ми дослідили у наукових працях вітчизняних науковців та узагальнили за допомогою рисунку 1.

Отже, можна стверджувати, що поняття «охорона материнства» застосовується переважно у сфері трудових відносин. Щодо понять «соціальний захист материнства» та «соціальне забезпечення материнства», то можна говорити про тісний взаємозв'язок цих категорій.

Зокрема, в доповіді Міжнародної організації праці «Про соціальний захист у світі у 2017–2019 роках» зазначено: «Соціальний захист або соціальне забезпечення належить до одного з прав людини і, відповідно до свого визначення, є сукупністю заходів і програм, мета яких – скорочувати і запобігати бідність і незахищеність людей на протязі їх життєвого циклу» [6, с. 30]. Тобто соціальний захист і соціальне забезпечення ототожнюються.

Також В.Р. Філіпчук звертає увагу на те, що у зведеному бюджеті України є видаткова стаття «Соціальний захист та соціальне забезпечення». Через неї держава здійснює фінансування пільг, соціальних і компенсаційних виплат, та надання закладами системи соціального захисту (державними і комунальними) соціальних послуг [7, с. 145].

Також багато науковців дотримуються думки, що соціальне забезпечення – це складова частина соціального захисту. Наприклад, А.В. Дутчак називає соціальне забезпечення «невід'ємним компонентом соціального захисту і соціальної роботи» [8, с. 569].

О.Ю. Раневич під час свого дослідження дійшов висновку, що у конституційному розумінні більш вузькою (порівняно з соціальним захистом) категорією є соціальне забезпечення. Він наполягає на тому, що ці правові категорії не можна ототожнювати, оскільки до соціального захисту входять соціальні гарантії, мета яких – створення оптимальних умов для життя людини, її розвитку, забезпечення соціальної справедливості, недопущення негативних наслідків

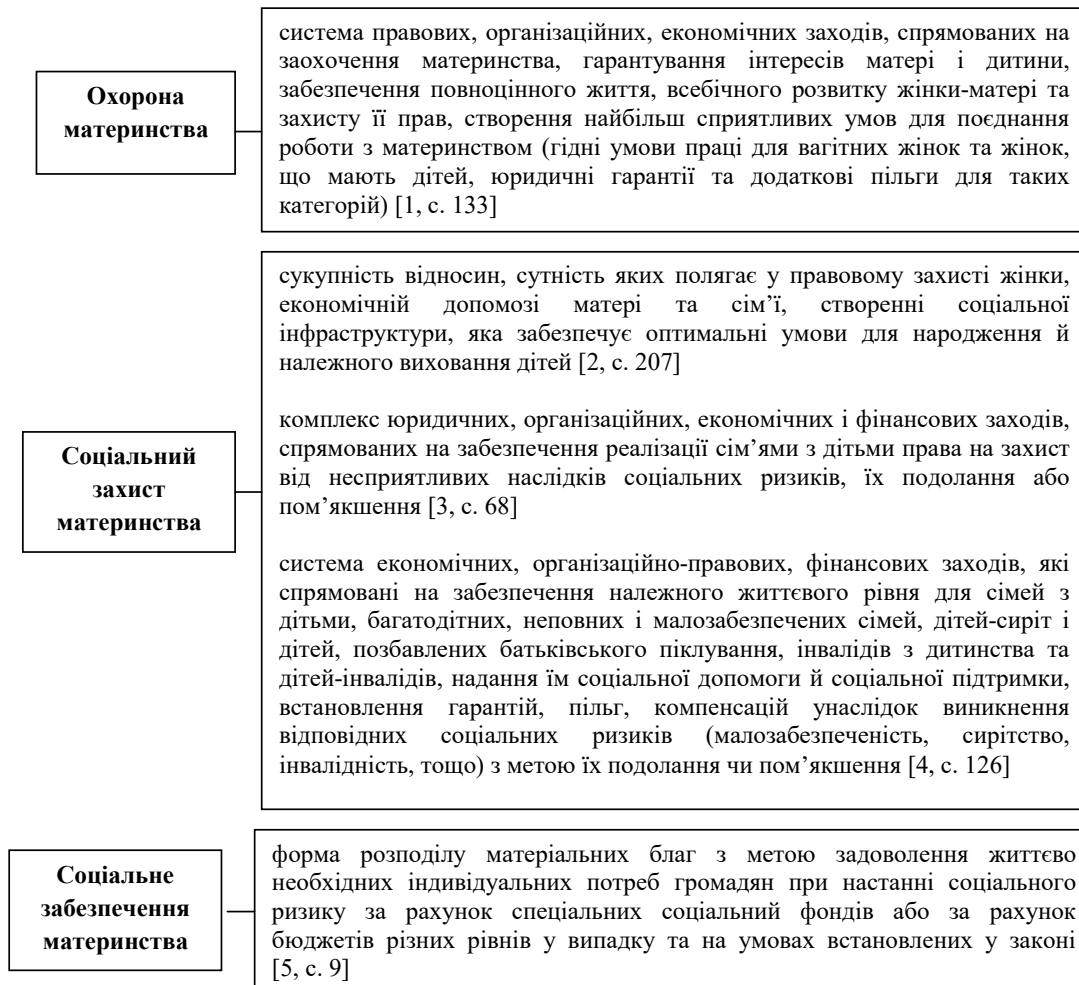

Рис. 1. Сутність та особливості вживання щодо материнства термінів «охорона», «соціальний захист» і «соціальне забезпечення»

Джерело: авторська розробка

у суспільстві, зменшення соціальних ризиків щодо життя та здоров'я громадян [9, с. 91].

Як приклад деталізації тлумачення даних термінів можна навести думку С.П. Санченко. Він окреслив прояви соціального забезпечення через фінансові інструменти: виплата пенсій, соціальна допомога, соціальний догляд. Сюди ж, на його думку, слід віднести «право на медичну допомогу, медичне страхування, державну підтримку сім'ї, материнства й дитинства, утримання і виховання за державні кошти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» [10, с. 113].

Отже, соціальний захист материнства передбачає його фінансове забезпечення з боку держави та недержавних інститутів. Фінансова підтримка сімей з дітьми є вагомим складовою соціальної і сімейної політики в Україні. Вона розвивається, реформується та вдосконалюється вже декілька років поспіль. В нашій країні сформований певний фінансовий інструментарій, який сприяє охороні материнства і дитинства.

До заходів фінансового характеру можна віднести:

– комплекс різних видів державної допомоги і виплат, який включає в себе грошові допомоги, виплати, компенсації, які належать до зони відповідальності держави, і особисте страхування;

– політику доходів, яка покликана заповнювати втрачений або недоотриманий дохід сімей з дітьми (наприклад, впровадження податкових пільг).

Фінансове забезпечення соціального захисту материнства частково реалізується через систему фінансових гарантій держави. Зміст чинного законодавства [11; 12] дозволяє виділити серед всіх заходів державної підтримки, перш за все, систему грошових виплат, що включає різні види допомоги, які забезпечують державну підтримку на різних етапах материнства. Деякі фінансові гарантії, що надаються в Україні сім'ям з дітьми у 2020 році, згруповані на рисунку 2. Через дефіцит бюджету урядовці скорочують видатки на ці статті та змінюють умови, що дають право матерям отримувати певні види державних виплат (зокрема, у 2020 році по-новому це відчули на собі одинокі матері).

Першочерговим заходом державної підтримки жінки, з економічного погляду, є допомога

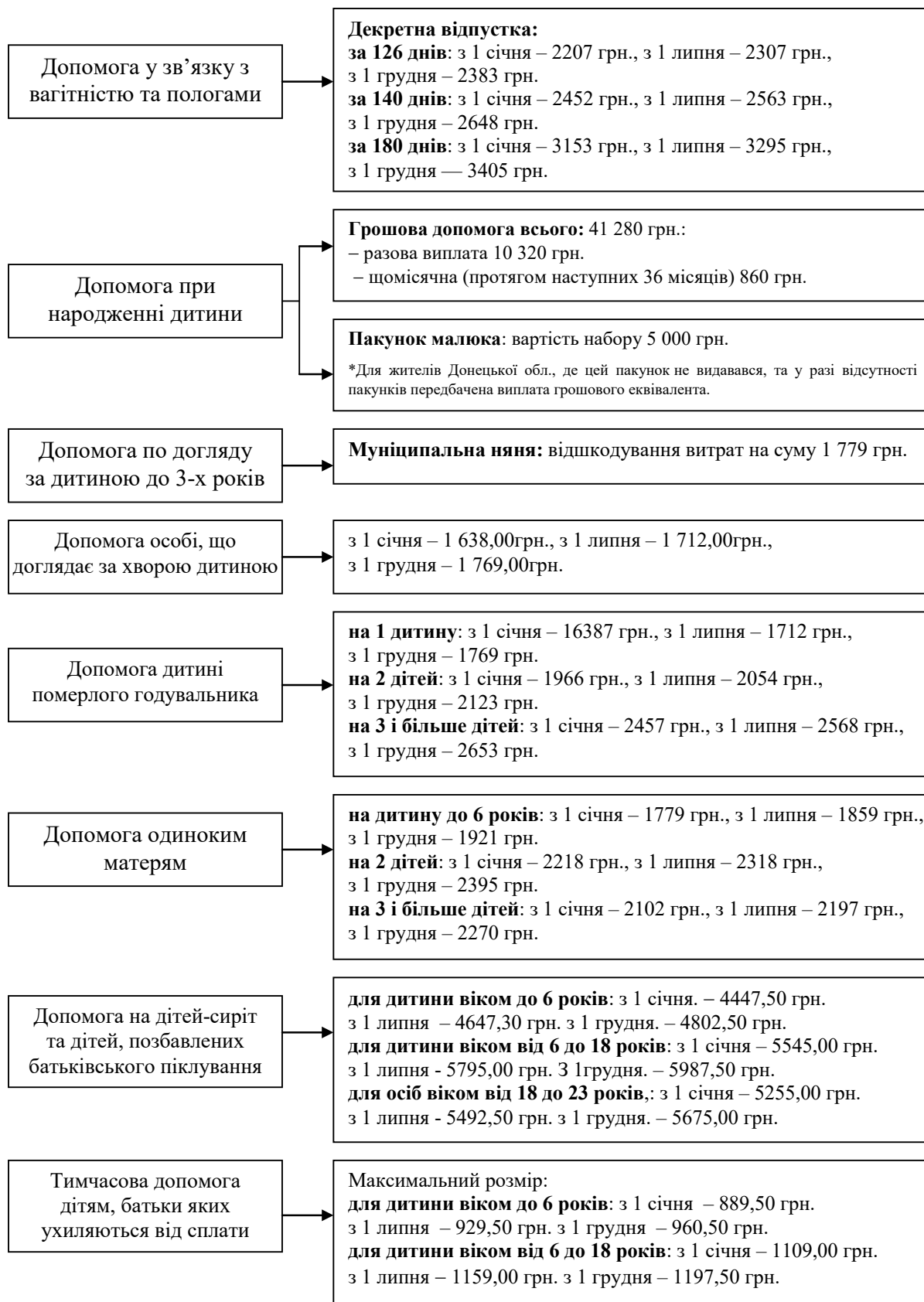

Рис. 2. Фінансові гарантії, що надаються в Україні сім'ям з дітьми у 2020 році

Джерело: побудовано авторами на основі [11; 12]

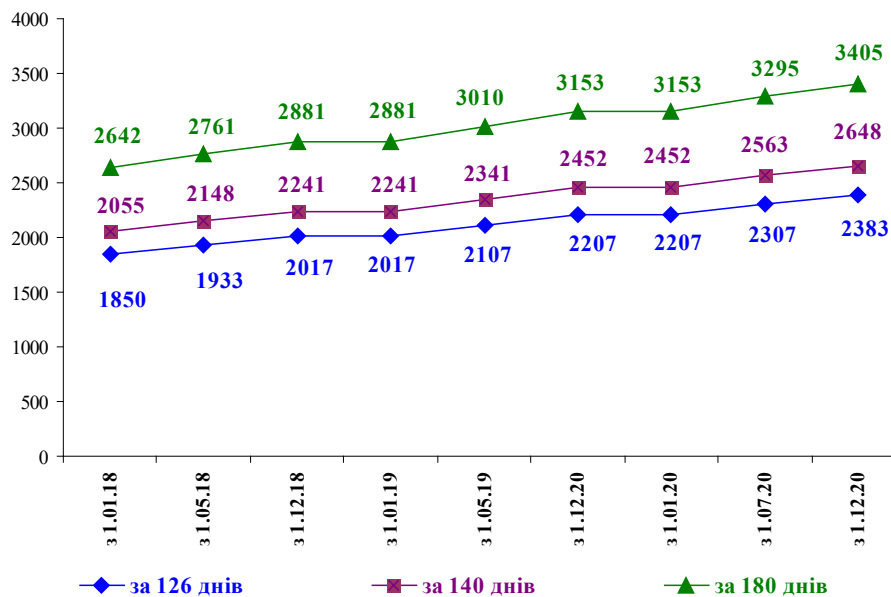

Рис. 3. Динаміка розміру допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами за 2018–2020 роки (грн.)

Джерело: побудовано авторами на основі [13]

по вагітності та пологах, що гарантує право на оплачувану відпустку при народженні дитини. Проаналізуємо динаміку гарантованих розмірів основних виплат жінкам з дітьми. І розпочати аналіз доцільно з розміру допомоги по вагітності та пологах (рис. 3).

Як видно, розмір звичайної (за 126 днів декретної відпустки) допомоги за останні чотири роки збільшився на 366 грн. (з 1850 грн. 01.01.2018 р. до 2383 грн. 01.12.2020 р.), що демонструє абсолютний приріст 18,2%. Якщо мають місце ускладнені пологи або дитина чи мама потребує більш тривалого перебування у медичній установі, то виплати передбачені дещо більші. За 140 днів декретної відпустки у 2020 році порівняно з 2018 роком жінки стали отримувати більше на 407 грн. (+18,16%), а за 180 днів декретної відпустки більше на 524 грн. або 18,19%. Проаналізуємо, як змінилися виплати жінкам, що народжують (табл. 2).

Починаючи з липня 2014 року й дотепер допомога при народженні дитини незалежно від кількості раніше народжених дітей становить 41 280 грн. Проте Президент України анонсував, що у 2020 році будуть внесені зміни, і розмір виплат жінкам при народженні буде безпосередньо залежати від кількості дітей. Тобто, за другу

дитину мама повинна була б отримати від держави сумарні виплати у розмірі 200 000 грн. (у 4,8 разів більше теперішнього розміру), а за народження трьох та більше дітей – 400 000 грн., (у 9,7 разів більше). Формальною причиною неприйняття таких змін стала світова пандемія COVID-19. Однак фахівці у сфері фінансів розуміють, що анонсоване збільшення виплат, які, безумовно, були б позитивно сприйняті жінками та суспільством загалом, мали популістський характер і не відповідали реальним можливостям державного бюджету України.

Оцінимо динаміку розмірів допомоги одиноким матерям на дітей різного віку (рис. 4).

Можна бачити, що розмір цього виду допомоги поступово збільшується і темп зростання прямо пропорційний до темпів зростання прожиткового мінімуму для дітей різного віку. Нами пораховано, що загальний приріст максимального рівня допомоги одиноким матерям (або особам, що виконують їх функцію) за останні чотири роки становить 41,8%.

Очевидно, що система державної фінансової підтримки матерів не здатна компенсувати падіння (втрату) доходів жінок через вимушений вихід їх з ринку праці в зв'язку з появою дитини. Тобто, на даний час державна соціальна політика

Таблиця 2

Фінансові виплати при народженні дітей у 2014–2020 роках (грн.)

Вид допомоги	фактично з 01.07.2014 по 31.12.2020			анонсовано план на 2020		
	1 дитина	2 дитини	3 дитини	1 дитина	2 дитини	3 дитини
Одноразова	10 320	10 320	10 320	25 000	50 000	10 000
Щомісячна*	860	860	860	2 083	4 166	8 333
Всього	41 280	41 280	41 280	100 000	200 000	400 000

* виплачується рівними частинами протягом 36 місяців до досягнення дитиною трирічного віку

Джерело: розраховано авторами на основі [13]

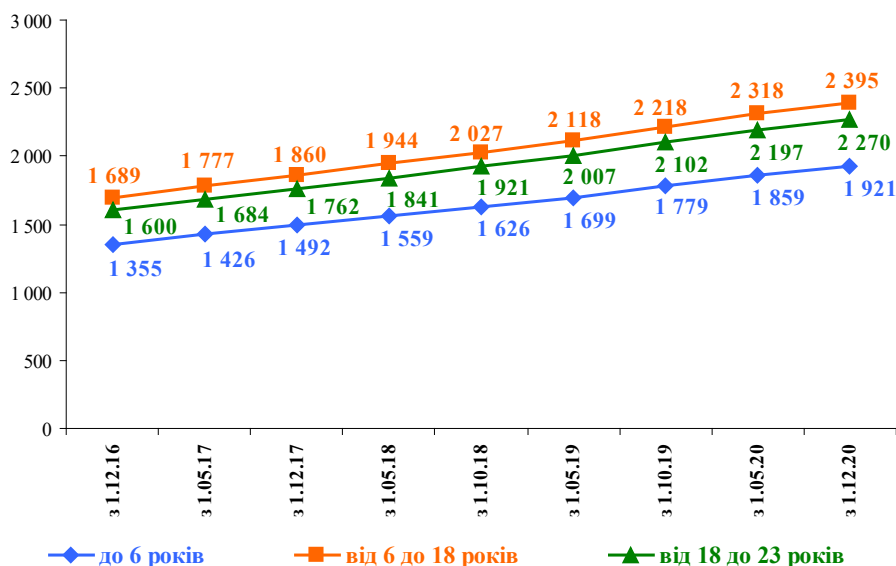

Рис. 4 Динаміка максимального розміру допомоги на дітей різних вікових груп, що виплачується самотніми матеріями (батькам, опікунам, усиновителям), за 2016–2020 роки (грн.)

Джерело: побудовано авторами на основі [13]

підтримки материнства не компенсують фінансовими та матеріальними проблемами, що виникають в сім'ї в разі появи кожної наступної дитини.

На нашу думку, доцільно оцінити фактичні обсяги виплаченої сім'ям з дітьми окремих видів соціальної допомоги за останні два роки (табл. 3).

Так, у 2019 році порівняно з 2018 роком допомога у зв'язку з вагітністю та пологами була виплачена 157 тис. матерів, що на 14,2 тис. осіб або 8,29% менше. Сумарно державні виплати у 2019 році склали 333,7 млн грн., що на 3,2 млн грн. менше, ніж у попередньому році.

Допомогу при народженні у 2019 році отримали 316,6 тис. матерів (менше показника 2018 року на 11,3%) або 330,1 тис. дітей (менше показника 2018 року на 11,0%). Загальний обсяг виплат скоротився на 2674,7 млн грн. або 14,62% і у 2019 році становив 15620,0 млн грн. Якщо оцінювати обсяги виплаченої одноразової допомоги, то за останні два роки вони скоротилися на 10,96%, а щомісячної допомоги – на 15,56%.

Виплачена допомога на дітей-сиріт збільшилася на 117,3 млн грн. або 6,09%, що зумовлено збільшенням кількості усиновлених або взятих під опіку дітей з 40,9 тис до 43,0 тис. дітей (приріст 5,3%), що є позитивним явищем.

Загальна сума допомоги, виплаченої державою на користь самотніх матерів, у 2019 році становила 6549,3 млн грн., що на 6,47% більше показника попереднього року. Хоча кількість осіб-отримувачів зменшилася на 50,7 тис. осіб, або 7,84%.

Допомога при усиновленні дитини була виплачена 1,2 тис. родин за виховання 5,0 тис. усиновлених дітей. В цілому державні виплати становили 56,6 млн грн., що фактично відповідає рівню минулого року. Проте сума виплаченої одноразової допомоги при усиновленні збільшилася на 0,7 млн грн. або 5015%.

Цікаво оцінити місце соціальної допомоги в сукупному доході сімей з дітьми. Найвні статистичні дані дозволяють проаналізувати структуру доходів домогосподарств з дітьми у 2019 році (рис. 5).

Якщо оцінювати грошові доходи, то час основним джерелом для сімей з дітьми виступає оплата праці: у сім'ях з 1–2 дітьми її частка перевищує 60%, а от в багатодітних сім'ях вагомість цього виду надходжень зменшується до 39,3% у сім'ях з трьома дітьми та до 31,8% у сім'ях з чотирма та більше дітей. Тобто, чим більше дітей має родина, тим більш важливою стає для неї фінансова допомога від держави у вигляді соціальних виплат.

Так, у бюджеті сімей з кількістю дітей чотири та більше частка фінансової допомоги на дітей становить 21,7%, тоді як частка цієї допомоги в доходній частині бюджету сім'ї з однією дитиною становить лише 1,7%, а з двома дітьми – 3,2%. Також є очевидним, що багатодітні сім'ї більше залежать від грошових виплат у вигляді житлових субсидій (для сімей з 1–2 дітьми частка цих грошових надходжень складає від 1 до 1,3%, а у багатодітних сім'ях вона стрімко зростає: 5,2% у домогосподарств з трьома дітьми та 13,9% у домогосподарств з чотирма та більше дітьми). Це пояснюється тим, що багатодітні сім'ї в Україні є переважно бідними, хоча їх потреби для забезпечення нормального розвитку дітей, значно більші.

Висновки. Не можна не відмітити, що існуюча система прийняття державних рішень в соціальній сфері породжує утриманські настрої в суспільстві, при яких атрофуються процеси саморегулювання і самостійної діяльності населення. Крім того, державний аудит щороку фіксує порушення та зловживання у сфері призначення, нарахування та виплати фінансової

Таблиця 3

**Аналіз обсягів фінансового забезпечення соціального захисту материнства
за окремими видами соціальних гарантій у 2018–2019 роках**

Вид допомоги	2018				2019				Відхилення (+, -) у %			
	Отримувачі, тис. осіб	Діти, що отримують допомогу, тис. осіб	Сума допомоги, млн..грн	Середній розмір допомоги, грн..	Отримувачі, тис. осіб	Діти, що отримують допомогу, тис. осіб	Сума допомоги, млн..грн	Середній розмір допомоги, грн..	Отримувачі, тис. осіб	Діти, що отримують допомогу, тис. осіб	Сума допомоги, млн..грн	Середній розмір допомоги, грн..
1. Допомога у зв'язку з вагітністю і пологами	171,2	-	336,9	1889,31	157,0	-	333,7	2048,80	-8,29	-	-0,95	+8,44
2. Допомога при народженні, у т. ч.:	356,9	370,9	18294,7	1160,93	316,6	330,1	15620,0	1138,7	-11,29	-11,00	-14,62	-1,91
- одноразова	-	-	3730,0	10376,0	-	-	3321,3	10382,0	-	-	-10,96	+0,06
- щомісячна	-	-	14564,7	945,82	-	-	12299,0	917,98	-	-	-15,56	-2,94
3. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування	39,0	40,9	1925,5	3264,40	37,8	43,0	2042,8	3555,3	-3,08	+5,13	+6,09	8,91
4. Допомога на дітей одиноким особам	646,4	407,6	6151,5	1208,25	595,7	394,0	6549,3	1332,6	-7,84	-3,34	+6,47	+10,29
5. Допомога при народженні, у т. ч.:	1,2	2,7	56,8	1108,53	1,2	5,0	56,6	1123,80	0	+85,19	-0,35	+1,38
- одноразова	-	-	13,6	10340,7	-	-	14,3	10330,0	-	-	+5,15	-0,10
- щомісячна	-	-	43,2	865,19	-	-	42,3	863,16	-	-	-20,8	-0,23

Джерело: розраховано авторами на основі [14]

соціальної допомоги сім'ям з дітьми. Для вирішення названих проблем може бути рекомендовано таке:

- систематизація законодавчих актів, прийнятих із різних напрямів соціальної політики та соціального захисту, що може бути реалізовано як підготовка Соціального кодексу (існує в деяких європейських країнах, наприклад, у Німеччині) або іншого аналогічного документу, де принципи, напрямки та інструменти соціального захисту материнства і дитинства будуть відображені в окремому розділі [15];

- введення в практику роботи центрів соціального обслуговування сімей з дітьми, через які місцеві органи влади інформуватимуть населен-

ня про окремі напрямки соціальної політики або виконання названих функцій громадськими організаціями через використання технологій міжсекторного соціального партнерства;

- встановлення єдиного порядку обліку доходів для визначення права на отримання соціальних виплат дітям та сім'ям з дітьми, з поступовим скороченням кількості різних виплат. Це повинно знайти своє відображення в законодавчих актах, що регулюють порядок надання соціальних виплат;

- введення соціальної карти для обліку доходів і допомоги, отриманих матір'ю (батьком, опікуном, усиновителем) на утримання дітей, з деталізацією всіх наданих видів допомоги та пільг.

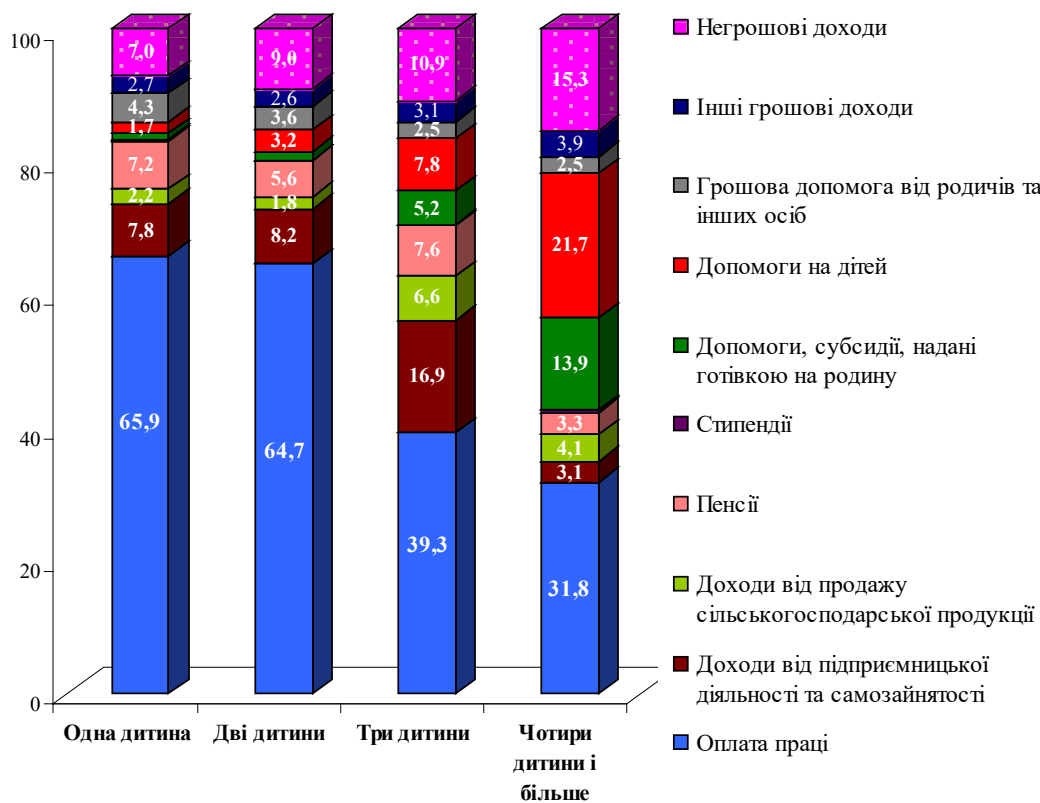

Рис. 5. Структура доходів сімей з дітьми у 2019 році (диференційовано за кількістю дітей у родині), %
 Джерело: побудовано авторами на основі [14]

Виконати всі соціальні функції із захисту материнства без участі держави неможливо, але вони повинні здійснюватися на правах співучасті, тобто у взаємодії державних установ з іншими економічними суб'єктами. Але при розробці державної стратегії належить знайти спосіб ефективного вирішення двох найважливіших завдань, що важко поєднуються: 1) необхідності забезпечення загальності заходів із захисту і підтримки материнства, без винятків і дискримінацій; 2) заохочення народжуваності в соціальних шарах і групах, найбільш затребуваних для цілей розвитку суспільства, через зменшення залежності сімей з дітьми від державної фінансової допомоги.

Наприклад, доцільно стимулювати фінансування проектів у сфері соціального підприємництва, через яке можлива співучасть комерційних структур з державними інститутами в підтримці матерів [15]. Як різновид такої підтримки можна розглядати фінансування на конкурсній основі проектів в сфері соціального підприємництва через надання цільових безвідсоткових позик на створення центрів навчання, розвитку, дозвілля, реабілітації дітей з особливими потребами або жінок, що опинилися у скрутній життєвій ситуації.

Підтримка інституту соціального підприємництва на державному рівні здатна знизити навантаження державного бюджету на соціальні потреби, вирішити ряд соціальних проблем, які держава не може взяти на себе в силу обмеженості економічних можливостей, і поступово

відучити громадян від споживацького ставлення до інституту держави.

Створення умов для розвитку цього напрямку підприємницької діяльності як складник у рамках програм з розвитку приватного підприємництва відкриває можливості для активізації ініціативної діяльності громадян, зокрема жінок, виступає в якості стабілізуючого фактора в умовах кризи соціально-економічної системи, сприяє більше злагоджену функціонуванню всієї соціально-економічної системи країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пожарова О.В. Поняття охорони материнства за законодавством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки.* 2017. Вип. 1(1). С. 131–134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2017_1\(1\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2017_1(1)_34) (дата звернення: 03.12.2020).
2. Хомицький А.І., Аверчук Р.В. Соціальна політика захисту материнства: сучасні особливості. *Науковий вісник Національний лісотехнічний університет України : зб. наук.-техн. пр.* 2007. № 17.4. С. 206–214.
3. Бориченко К.В. Соціальний захист сімей з дітьми за законодавством України : монографія. Одеса : Фенікс. 2015. 302 с.
4. Бурлака О. Щодо проблеми визначення поняття й особливостей соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства і батьківства. *Підприємництво, господарство і право.* 2019. Вип. 11. С. 123–128.
5. Синичук С.М., Бурак В.Я. Право соціального забезпечення України : навчальний посібник. Київ: Знання, 2003. 306 с.

6. Доклад о социальной защите в мире в 2017–2019 годах. Обеспечение всеобщей социальной защиты для достижения Целей в области устойчивого развития / *Группа технической поддержки по вопросам достойного труда и Бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии*. Москва : МОТ, 2018. 490 с. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_646848.pdf (дата звернення: 03.12.2020).
7. Філіпчук В.Р. Тенденції та проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення за умов глобалізації. Причорноморські економічні студії. 2018. № 31. С. 141–147.
8. Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5(45). С. 568–571.
9. Раневич О.Ю. Про використання термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» в нормативно-правових актах України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 88–92.
10. Санченко С.П. Створення ефективної системи соціального захисту в Україні як умова побудови соціальної держави. *Гуманітарні студії*. 2014. Вип. 24. С. 111–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gums_2014_24_14 (дата звернення: 03.12.2020).
11. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14> (дата звернення: 03.12.2020).
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням : Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2240-14/page> (дата звернення: 03.12.2020).
13. Міністерство соціальної політики України : офіційний сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 03.12.2020).
14. Діти, жінки та сім'я в Україні: статистичний збірник. *Державна служба статистики України*. 2020. 284 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf (дата звернення: 03.12.2020).
15. Дубич К. Європейський досвід впровадження механізму соціального контракування соціальних послуг. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 34. С. 182–190.
- hood and fatherhood]. *Pidprijemnyctvo, gospodarstvo i pravo [Entrepreneurship, Economy and Law]*, vol. 11, pp.123–128.
5. Synychuk S.M., Burak V.Ja. (2003) Pravo socialjnogho zabezpechennja Ukrainy [The right of social security of Ukraine]. Kyiv: Znannja. (in Ukrainian)
6. International Bureau of Labor Protection for Eastern Europe and Central Asia (2018) Doklad o socyaljnoj zashhyte v myre v 2017–2019 ghodakh. Obespechenye vseobshhej socyalnoj zashhyty dlja dostyzenyja Celej v oblasti ustojchyvogho razvytyja [World Social Protection Report 2017–19. Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals]. Moscow: ILO Publications. Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_646848.pdf (accessed 3 December 2020). (in Russian)
7. Filipchuk V.R. (2018) Tendentsii ta problemy finansovoho zabezpechennia sotsialnoho zakhystu naseleennia za umov hlobalizatsii & Trends and problems of financial provision of social protection of the population under globalization conditions]. *Prychornomorski ekonomichni studii [Black Sea Economic Studies]*, vol. 31, pp.141–147. (in Ukrainian)
8. Dutchak A.V. (2017) Cotsialne zabezpechennia hromadian: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Public social security: current state and prospects of development]. *Molodyi vchenyi [Young Scientist]*, vol. 5, no. 45, pp. 568–571.
9. Ranevych O.Yu. (2017) Pro vykorystannia terminiv «sotsialnyi zakhyst» i «sotsialne zabezpechennia» v normatyvno-pravovykh aktakh Ukrainy [On the use of the terms «social protection» and «social security» in the legal acts of Ukraine]. *Pidprijemnyctvo, gospodarstvo i pravo [Entrepreneurship, Economy and Law]*, vol. 9, pp. 88–92.
10. Sanchenko S.P. (2014) Stvorennia efektyvnoji systemy socialjnogho zakhystu v Ukraini jak umova pobudovy socialjnoji derzhavy [Creating an effective system of social protection in Ukraine as a condition for building a welfare state]. *Ghumanitarni studiji [Humanities studies]*, vol. 24, pp. 111–119. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gums_2014_24_14 (accessed 3 December 2020).
11. Pro derzhavnu socialjnu dopomoghu malozabezpechenym sim'jam: Zakon Ukrainy [On state social assistance to low-income families: Law of Ukraine] vid 01.06.2000, no. 1768-III. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14> (accessed 3 December 2020).
12. Pro zagaljnoobov'язkove derzhavne socialjne strakhuvannja u зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України [On compulsory state social insurance in connection with temporary disability and expenses due to birth and burial: Law of Ukraine] vid 18.01.2001, no. 2240-III. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2240-14/page> (accessed 3 December 2020).
13. Ministerstvo socialjnoji polityky Ukrainy: oficijnyj sajт [Ministry of Social Policy of Ukraine: official website]. Available at: <https://www.msp.gov.ua>. (accessed 3 December 2020).
14. State Statistics Service of Ukraine (2020) Dity, zhinky ta sim'ja v Ukraini: statystychnyj zbirnyk [Children, females and family in Ukraine: a statistical collection]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf (accessed 3 December 2020).
15. Dubych K. (2013) Jevropejskij dosvid vprovadzhennja mekhanizmu socialjnogho kontraktuvannja socialjnykh poslugh [The european experience on introduction of the social contracting technique in social services]. *Efektivnistj derzhavnogho upravlinnja [Efficiency of public administration]*, vol. 34, pp. 182–190.

REFERENCES:

1. Pozharova O.V. (2017) Ponjattja okhorony maternstva za zakonodavstvom Ukrainy [Concept of maternity protection in the legislation of Ukraine]. *Naukovyj visnyk Khersonskogho derzhavnogho universytetu [Scientific Bulletin of Kherson State University]*, vol. 1, no. 1, pp. 131–134. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhd_u_jur_2017_1\(1\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhd_u_jur_2017_1(1)_34) (accessed 3 December 2020).
2. Khomyc'kyj A.I., Averchuk R.V. (2007) Socialjna polityka zakhystu maternstva: suchasni osoblyvosti [The social policy of maternity protection: current peculiarities] *Naukovyj visnyk Nacional'nyj lisotekhnichnyj universytet Ukrainy: zb. nauk.-tekhn. pr. [Scientific Bulletin National Forestry University of Ukraine]*, no. 17.4, pp. 206–214.
3. Borychenko K.V. (2015) Socialjnyj zakhyst simej z ditjmy za zakonodavstvom Ukrainy [The social protection of families with children under the legislation of Ukraine]. Odessa: Feniks. (in Ukrainian)
4. Burlaka O. (2019) Shhodo problemy vyznachennja ponjattja j osoblyvostej socialjnogho zakhystu sim'ji, dytnstva, maternstva i batjktivstva [On the problem of defining the concept and features of social protection of the family, childhood, mother-